

नियमीत दिवाणी दावा क्र.४०७/२०१५ नि. क्र.४४ वर आदेश

प्रस्तुतचा अर्ज वादी यांनी दिवाणी प्रक्रिया संहिता आदेश ६ नियम १७ अन्वये दाव्यात दुरुस्ती करण्यासाठी दाखल केलेला आहे.

२. वादींचे कथनाप्रमाणे मुळ दावा हा दाव्यात नमूद केलेल्या दावा मिळकत १अ आणि १ब यासंदर्भात प्रतिवादी यांनी हरकत अडथळा करु नये म्हणून निरंतर मनाई आदेशासाठी दाखल आहे. सदरचा दावा हा दिनांक ०३.११.२०१५ रोजी दाखल करण्यात आला आहे. त्या दाव्यास कारण हे दिनांक ०१.११.२०१५ रोजी घडलेले होते. प्रतिवादी दांडगावा करुन तारेचे कुंपण घालण्याचा प्रयत्न करत होते. त्यावेळी वादी क्र. १ ची पत्नी आजारी होती. त्यामुळे ताणतणावाच्या परिस्थितीत दावा दाखल करण्यात आला. वादी वयोवृद्ध आहे. त्यामुळे विस्मरणामुळे काही वस्तूस्थिती योग्यरित्या दाव्यात नमूद करण्यात आली नाही. त्या अनुषंगाने दावा मिळकत १अ याच्या चतुःसिमा, आजुबाजूची परिस्थिती, वादीचा मालकीहक्कात असलेले क्षेत्र, जाण्या-येण्याचा रस्ता, नातेसंबंध म्हणजेच वादीचे बंधू यांचा हितसंबंध, सर्वे वर्णन आणि अभिलेख या अनुषंगाने मुळ दाव्यात दुरुस्ती करुन मिळण्याची वादीची मागणी आहे.

३. सदर अर्जाला प्रतिवादी क्र. १ ते ४ यांनी निशाणी ५२ वर म्हणणे देऊन हरकत घेतलेली आहे आणि दुरुस्ती संदर्भात जी कारणे नमूद केली आहेत त्याचा इन्कार केलेला आहे. प्रतिवादी यांची अशीही हरकत आहे की, मुळ दाव्यामध्ये चतुःसिमेबाबत स्वीकृत केलेली वस्तूस्थिती वादीना दाव्यात दुरुस्ती करुन रद्द करता येणार नाही. सदरच्या दुरुस्तीमुळे संपूर्ण दावा मिळकतीमध्ये आणि त्याच्या स्वरूपामध्ये बदल होणार आहे. तसेच दाव्याचे स्वरूप बदलणार आहे. त्याचप्रमाणे वादी यांनी मुळ दावा खरेदीपत्राच्या आधारे दाखल केलेला आहे. अशा परिस्थितीत दुरुस्ती अनव्ये

चतुःसिमेमध्ये आमुलाग्र बदल होणार आहे. दुरुस्तीद्वारे वादी मालकीबाबत नव्याने मजकूर समाविष्ट करून पुर्वीचे कथन रद्द करू पहात आहे. सदरची दुरुस्ती ही मनमानी करणारी असून दावा मिळकतीचे स्वरूप आणि त्याचा नकाशा यात पुर्णपणे बदल घडून आणण्यासाठी दाखल आहे. सदरची दुरुस्ती मंजूर केल्यास प्रतिवादीवर अन्याय होणार आहे. प्रतिवादी याचे पुढे अशीही हरकत आहे की, वादी याच्या बंधूने सर्वे क्रमांक ६२-क मधील ०.८.५ एवढे क्षेत्र खरेदी केले होते. ते क्षेत्र आणि दुरुस्तीद्वारे दाव्यात समाविष्ट करावयाचे क्षेत्र यामध्ये फार मोठी तफावत आहे. त्यामुळे दावा मिळकतीच्या वर्णनामध्ये पुर्णपणे बदल होणार आहे. प्रस्तुतचा अर्ज हा प्रतिवादी यांना त्रास देण्याकरीता दाखल आहे. सदरची दुरुस्ती ही औपचारिक स्वरूपाची नाही. त्यामुळे अर्ज नामंजूर करण्यात यावा.

४. वादी, प्रतिवादी यांच्यातर्फे विद्वान विधीज्ञ याचा परस्परविरोधी युक्तीवाद ऐकला. पुढील मुद्दा माझे विचाराधीन आहे. त्यावरील निष्कर्ष कारणांसहीत मी पुढीलप्रमाणे नोंदवत आहे.

मुद्दे

निष्कर्ष

१. वादी मागणी करत असल्याप्रमाणे दाव्यात दुरुस्ती मंजूर होणे आवश्यक आहे काय ?

... होय.

२. कोणता आदेश?

.. अंतिम आदेशाप्रमाणे अर्ज मंजूर.

कारणमीमांसा

मुद्दा क्र. १ व २ बाबत :

५. दिवाणी प्रक्रिया संहिता आदेश ६ नियम १७ ची तरतुद विचारात घेता दोन्ही पक्षामधील वादातीत प्रश्न गुणदोषावर योग्यरित्या निर्णीत करण्याकरीता आणि परिणामकारक निर्णय करण्याकरीता सर्वसाधारणपणे जर विरुद्ध पक्षकारावर अन्याय होणार नसेल तर दुरुस्ती मंजूर केली पाहिजे आणि तसाच त्या तरतुदीचा उद्देश आहे.

६. प्रतिवादीतर्फे विद्वान विधीज्ञ यानी **Raj Narin Aggarwal Vs. Baij**

Nath Khanna AIR 1984 Delhi 155 आणि **Rajesh Kumar Aggarwal**

and others Vs. K.K.Modi and others 2006(4) Mh.L.J.719 या दोन

न्यायनिर्णयांचा आधार घेत असे प्रतिपादन केले आहे की, दिवाणी प्रक्रिया संहिता आदेश ६ नियम १७ अन्वये दुरुस्ती मंजूर करण्यापुर्वी न्यायालयाने सदरची दुरुस्ती ही दोन्ही पक्षकारांमधील वादातीत प्रश्न योग्यरित्या निर्णीत करण्याकरीता आवश्यक आहे किंवा नाही हे विचारात घ्यावे आणि सदरची दुरुस्ती ही जर अनावश्यक, असंबध्द आणि तापदायक अशा स्वरूपाची असेल तर ती मंजूर करू नये. परंतु मी सदर न्यायनिर्णयातील वस्तुस्थिती आणि परिस्थितीचे अवलोकन केले. त्या खटल्याची वस्तुस्थिती विचारात घेता त्यातील उत्तरार्थी याने अर्जदार कुळाला दावा मिळकतीतून बाहेर काढण्यासाठी अर्ज दाखल केलेला होता. त्यामध्ये उत्तरार्थी मालक हा मालक नाही अशा आशयाचे कथन होते. त्यानंतर दुरुस्तीद्वारे तो बेनामीदार आहे आणि खरा मालक नाही अशी दुरुस्ती मागण्यात आली होती. परंतु अभिलेखावरून असे दिसून येते की, तो खरेदीखताच्या दस्तामध्ये तो खरेदीदार पक्षकार होता. अशा परिस्थितीत कुळाला जमीन मालक हा बेनामीधारक आहे आणि तो खरा मालक नाही अशा आशयाची दुरुस्ती मंजूर करता येणार नाही असा निष्कर्ष नोंदवण्यात आला आहे.

७. त्याचप्रमाणे वर संदर्भित **Rajesh Kumar Aggarwal** यातील निरीक्षणांचे

अवलोकन करता, ती निरीक्षणे प्रतिवादीला उपयुक्त ठरणारी नाहीत. त्यामध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने असे स्पष्ट नमूद केले आहे की, जर दुरुस्ती विरुध्द पक्षकाराला अन्यायकारक होणारी नसेल तर सर्वसाधारणपणे मंजूर करायला पाहिजे. त्याचप्रमाणे वादी हा अप्रामाणिक हेतूने तशी दुरुस्ती करू पहात आहेत हे प्रतिवादीने दाखवून दिले नाही. गुणदोषावर निर्णय होण्याकरीता तशी दुरुस्ती मंजूर होणे आवश्यक असते. त्यामध्ये असे स्पष्ट नमूद आहे की, त्या दुरुस्तीवरून दाव्याचा गुणदोष दुरुस्ती मंजूर करतेवेळी विचारात घेवू नये. त्यामुळे त्या न्यायनिर्णयामध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने जी प्रस्थापित तत्वे

विचारात घेतली आहेत त्या अनुषंगाने प्रस्तुत अर्जाचा विचार करावा लागेल.

८. वादी मागणी करत असलेल्या दुरुस्तीचे स्वरूप विचारात घेता तो केवळी दावा मिळकतीच्या चतुःसिमा, त्या संदर्भातील त्याचा हक्क आणि त्यासंदर्भात त्याच्या भावाबरोबर झालेला इतर व्यवहार, त्याचे क्षेत्र आणि सर्वे वर्णन या संदर्भातील दुरुस्ती करून मागत आहे. दावा मिळकतीसंदर्भात शासकीय अभिलेख उपलब्ध असल्याबाबत विवाद नाही. अशा परिस्थितीत केवळ चतुःसिमा यामध्ये दुरुस्ती केल्यास दाव्याचे मुळ स्वरूपात कोणताही बदल होणार नाही. उलटपक्षी वादातीत मिळकत नेमकी कोणती याची नेमकी ओळख होण्यासाठी आणि परिणामकारक निर्णय होण्यासाठी सदरची दुरुस्ती ही आवश्यक दुरुस्ती आहे. त्यामुळे प्रतिवादीला कोणतीही अपरिमित हानी होणार नाही. दोन्ही पक्षामधील खरा खुरा विवादीत प्रश्न गुणदोषावर निर्णीत करण्याकरीता सदरची दुरुस्ती मंजूर होणे आवश्यक आहे. त्यामुळे वर संदर्भीत **Rajesh Kumar Aggarwal** यातील निरीक्षणे या ठिकाणी लागू होत नसल्यामुळे मी वरील मुद्दयाला होकारार्थी निष्कर्ष नोंदतो आणि पुढीलप्रमाणे आदेश पारीत करतो.

आदेश

१. प्रस्तुतचा अर्ज मंजूर करण्यात येतो.
२. वादी मागणी करत असल्याप्रमाणे दाव्यात दुरुस्ती करण्याची परवानगी देण्यात येते.
३. सदरची दुरुस्ती वादीने पुढील नेमलेल्या तारखेला अथवा तत्पुर्वी करावी.

ठिकाण : कराड

दिनांक : १८/०७/२०१७.

(आ. म. सामंत)

सह दिवाणी न्यायाधीश (क.स्तर), कराड